

Інформаційно-аналітичні матеріали

Протягом осінньо-зимового періоду 2019-2020 років склалася вкрай несприятлива гідрометеорологічна ситуація для формування весняного водопілля у басейнах усіх річок України.

Зимовий період 2019-2020 років був аномально теплим. За даними Центральної геофізичної обсерваторії імені Б.Срезневського, вперше за 120 років спостережень метеорологічна зима не настала.

Аномально тепла погода визначила відсутність основного чинника весняного стоку – снігових запасів. Крім того, підстильна поверхня річкових водозборів характеризувалася високою водопоглинальною здатністю, а промерзання ґрунту протягом зимового періоду було мінімальне. Стійкий недобір опадів у осінньо-зимовий період визначив низьку водність річок.

Відсутність природних умов для поповнення водності річок, зумовили ситуацію, при якій водність більшості річок у квітні вже є близькою до межених значень, які традиційно спостерігаються влітку.

Наприклад, за даними Укргідрометцентру, на території всього басейну Дніпра, зберігаються вкрай несприятливі гідрометеорологічні умови для формування річкового стоку. Квітнева водність річок і приплив води до дніпровських водосховищ є дуже низькими, одними з найменших за період інструментальних спостережень.

З урахуванням прогнозу Укргідрометцентру щодо обсягів весняного водопілля для забезпечення населення водними ресурсами у весняно-літній період Держводагентством встановлено узгоджені Міжвідомчими комісіями оптимальні режими роботи водосховищ комплексного призначення та водогосподарських систем у всіх річкових басейнах України.

Переважає більшість річок у квітні характеризується низькою водністю, що наближається до 95% забезпеченості.

Для оцінки наявності та можливості використання водних ресурсів за різних умов водності водних об'єктів Держводагентство застосовує в сучасних умовах розрахунки водогосподарських балансів для умов 95 % забезпеченості стоку.

Інформація щодо дефіциту водних ресурсів по місяцях за умов 95 % забезпеченості у розрізі водогосподарських ділянок додається.

Крім того, у разі жаркої та сухої погоди у літній період ситуація на річках може ускладнитися і зниженням якості води за рахунок цвітіння водоростей, забруднення скидами підприємств та як результат значним погіршенням екологічного стану водних об'єктів.

Подолання існуючих водних виклики вимагає консолідації зусиль всіх інституцій та зацікавлених сторін.

За орієнтовним прогнозом Укргідрометцентру на вегетаційний період (квітень-вересень 2020 року), на території України середня місячна температура

передбачається на 1,5-2°C вище середніх значень за базовий період (1981-2010 роки), а кількість опадів – менша.

Тому Агентство попередило водокористувачів про можливе обмеження їхніх прав чи зміну умов водокористування у разі маловоддя відповідно до статті 45 Водного кодексу України. Ймовірне застосування обмеження на забір води буде тимчасовим, а також на певній території залежно від басейну річки, на якій буде зафіксовано маловоддя.

У разі виникнення дефіциту води, пріоритетність буде надаватись використанню води для питних і побутових потреб населення та для зрошення.

Наразі, відповідно до встановлених режимів роботи основних водосховищ обмежені скиди води ГЕС.

Тому галузям економіки треба адаптуватися до кліматичних змін, та розроблювати відповідні стратегії щодо функціонування в умовах дефіциту водних ресурсів.

Роль держави, зокрема парламенту, у сучасних умовах полягає у формуванні відповідної законодавчої бази для забезпечення сталого розвитку та попередженні водного дефіциту.

Планом заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 р. № 878-р, передбачено включення заходів з адаптації до зміни клімату до планів управління річковими басейнами в рамках впровадження інтегрованих підходів до управління водними ресурсами за басейновим принципом.

Плани управління річковими басейнами розробляються для кожного району річкового басейну з метою досягнення екологічних цілей у встановлені строки. Перші плани управління річковими басейнами для кожного району річкового басейну подаються до Кабінету Міністрів України для затвердження не пізніше 1 серпня 2024 року.